

3. Tretja naloga je oblikovanje učiteljskega zbora s to kulturo. To je naloga vodstva šole. Kot je razredna skupnost življenjsko okolje za posameznega učenca, je šolska zbornica okolje, v katerem učitelj preživlja veliko časa. Kako se počuti med svojimi sodelavci? Je to okolje, v katerem se lahko sprosti, razvija, zaupa, se čuti podprtega pri strokovnem delu, v osebnostni rasti, se čuti, da ga kolegi spoštujejo? Ustvarjati ozračje v zbornici pomeni, da vemo, kakšno kulturo življenja hočemo živeti. Iz te izkušnje učitelji stopajo v razrede in vanje prinašajo ozračje, ki ga sami dihajo.
4. Četrto pomembno področje oblikovanja kulture spoštovanje je sodelovanje s starši. Na srečanjih s starši jim šola pomaga razložiti, kakšno kulturo goji šola. Vabi, da v to kulturo vstopijo tudi starši, ko njihovi otroci pridejo v šolo. To je za starše obogatitev, pomoč pri njihovem vzgojnem delu, izziv za njihovo osebno rast, marsikdaj tudi navdih za strokovni razvoj. Predvsem pa se na ta način med šolo in domom ustvarja skupni jezik, preko katerega lahko uspešno komunicirajo učitelji in starši pri spremljanju razvoja otrok.
5. Peti pripomoček so semena za razvijanje samospoštovanja pri določenem predmetu. Vsak dan ali vsak teden ima profesor pri svojem predmetu priložnost, da učencem v uvodu ure za motivacijo, kot spodbudno misel, kot šalo dneva razloži drobec iz filozofije kulture spoštovanja. Ustvarjalnost učiteljev je lahko neizmerna in semena za spodbujanje razvoja spoštovanja se lahko množijo v neskončnost. Različne situacije so lahko priložnost za odlične učne ure. V konfliktnih situacijah iščejo rešitve,

v katerih se ohranja človekovo dostojanstvo, spodbuja samospoštovanje in razvija odgovornost za lastna dejanja ter za skupno kulturo življenja.

Pedagoški koncept, ki podpira vzgojni načrt

Osnovno sporočilo mojega članka in žariščne teme v tej številki je, da šola za svoj vzgojni načrt potrebuje vzgojni koncept. Ti so lahko različni. Eden je lahko *kultura spoštovanja*. Ob antropološki zasnovi samospoštovanja lahko gradimo posameznikov razvoj na vseh področjih jaza in oblikujemo kulturo šole, ki s tem dobiva svojo identiteto. Naj zaključim to razmišljanje s stavkom nekega učitelja: »Učitelji ne bomo ostali sami, če bomo gradili svoj življenjski prostor, ki bo poln skrbnosti, pozornosti, nežnosti in ljubezni.«

Literatura

- Buscaglia, Leo F. (2008): *Očka, moj oče*. Ljubljana: Elite izobraževanje.
- de la Puente, Fernando (1998): Je mogoče v vzgojo otrok – ki naj bi bila proces osebne rasti – vplesti njihove starše? V Angelca Zerovnik (ur.): *Družina – šola*. Zbornik simpozija. Ljubljana: Družina, Pedagoški inštitut.
- Delors, Jacques (ur.) (1996): *Učenje: skriti zaklad: poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje, pripravljeno za Unesco*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Humphreys, Tony (2002): *Otrok in samozavest*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Jeriček Klanšček, Helena; Blagojevič, Vesna (2020): Naraščanje težav v duševnem zdravju med slovenskimi mladostniki. *Vzgoja*, letnik XXII, št. 87, str. 9–10.
- *Rezultati mednarodne raziskave Pisa 2018* (2019). Sporočilo za medije. Ljubljana: Pedagoški inštitut. Pridobljeno 2. 9. 2020 s spletne strani: https://www.pei.si/wp-content/uploads/2019/12/PISA2018_mediji.pdf.
- Šinkovec, Silvo (2017): *Vzgojni načrt v šoli*. Ljubljana: Jutro, Inštitut Franca Pedička.
- *Zakon o osnovni šoli* (2007). Uradni list 120/2007 (Uradno prečiščeno besedilo). Dostopno na spletni strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2007102&stevilka=5073>.

Jedro osebnosti

■ **Jasenska Zupančič**, prof. pedagogike in geografije, je svetovalna delavka in učiteljica dodatne strokovne pomoči na OŠ Janka Kersnika Brdo Lukovica. V šoli je vodja delovne skupine za vzgojni načrt in sodeluje v različnih projektih.

Osebnost je tisto, kar smo. Samopodoba pa je naša predstava o tem, kaj smo. Samospoštovanje nam pove, kako zadovoljni smo s svojo predstavo o sebi, ali prepoznamo in spoštujemo lastno vrednost, kar je nujen pogoj za zadovoljno življenje. Kako naj dejavnosti, ki spodbujajo samospoštovanje, vnesemo v vzgojni načrt šole?

Vsebina vzgojnih načrtov

Po *Zakonu o osnovni šoli* se z vzgojnim načrtom določi načine za doseganje in uresničevanje ciljev ter vrednot iz 2. člena. Eden izmed ciljev osnovnošolskega izobraževanja je tudi omogočanje osebne razvoja učenca v skladu z njegovimi sposobnostmi in interesi, vključno z razvojem njegove pozitivne samopodobe. Šole zakon zavezuje, da morajo imeti

vzgojni načrt, same pa naj ga napolnijo z vsebino. Vzgojni načrt mora biti sestavljen iz več sklopov. Prvi vsebinski sklop mora vsebovati cilje vzgoje, vrednote in načela ravnanja. Drugi vsebinski sklop mora biti sestavljen iz načel vzgojnih dejavnosti, vzgojnih dejavnosti ter svetovanja in sporazumnega reševanja problemov. V tretjem sklopu sta dva samostojna dokumenta: hišni red in pravila šolskega reda.

Vzgojni načrt in vzgojni koncept

Eden izmed ciljev, ki mu morajo slediti vzgojni načrti, je tudi celostni razvoj osebnosti. Pri tem mislimo na spodbujanje skladnega telesnega, spoznavnega, čustvenega, moralnega, duhovnega in socialnega razvoja posameznika. Osebnostni razvoj mora biti usklajen tudi s sposobnostmi in interesi učencev, s pou-

darkom na spodbujanju razvoja pozitivne samopodobe.

Vzgojni načrt potrebuje vzgojni koncept, tj. ciljno naravnano delovanje šole, vseh sodelujočih, učiteljev, učencev, vodstva šole, staršev in vseh zaposlenih. Vzgojni načrt pa določa izvedbeno raven: kaj bomo delali, kdaj in kdo bo delal, torej načrtovanje dejavnosti, s katerimi želimo doseči zelene cilje.

Foto: BS

Jedro osebnosti: samospoštovanje

Samospoštovanje kot jedro osebnosti se mi zdi zelo pomembno, saj je z njim povezano spodbujanje razvoja samopodobe, identitete in posameznikove samostojnosti. Samospoštovanje omogoča oblikovanje osebne identitete in samostojnost v mišljenju, čutenju in delovanju, hkrati pa omogoča harmonično delovanje vseh plasti osebnosti. Z vidika vzgojnega načrta je samospoštovanje kot jedro osebnosti zelo uporabno, saj omogoča načrtovanje dejavnosti za razvijanje pozitivne samopodobe in identitete učencev ter dejavnosti za spodbujanje razvoja samospoštovanja in razvoja učencev v samostojne osebnosti.

Od samospoštovanja do spoštovanja

Če želimo samospoštovanje vnesti v vzgojni načrt šole, je smiselno, da le-to postane

tudi vzgojni koncept. Vzgojni koncept deluje povezovalno. Učitelje, strokovne delavce šole, učence in starše povezuje ob skupni viziji, skupnih ciljih in motiviranju za delo. Vzgojni koncept oblikuje tudi identiteto šolske skupnosti, omogoča identifikacijo s šolo, njenimi vrednotami in dejavnostmi. Glede na to, da je večina šol na prvo mesto vrednot postavila ravno spoštovanje, je bistveno, da ena izmed vzgojnih dejavnosti postane načrtno spodbujanje razvoja samospoštovanja. Šola mora vrednoti spoštovanja posvetiti večjo pozornost, da ta postane del rednega izobraževalnega procesa in vseh neformalnih oblik izobraževanja za učitelje in učence. Vsak človek mora ohranjati naravno radovednost, se učiti jasnega in neposrednega sporočanja, tekrovati s samim seboj in ne z drugimi, opuščati obrambno vedenje, se učiti iz napak, sprejemati nove izzive. Vse to zmore, če doživlja, da je vreden brezpogojne ljubezni. Pomembno je, da v šolskem prostoru gradimo spoštljive odnose do sebe in do drugih.

Vzgojna skupnost: kultura spoštovanja

Za začetek gradnje kulture spoštovanja ni dovolj, da šola dejavnosti s področja spodbujanja razvoja samospoštovanja zgolj umesti v svoj vzgojni načrt. Najpomembnejše je, da se spodbujanje razvoja samospoštovanja začne z izobraževanjem učiteljev, saj morajo biti učitelji opremljeni s kakovostnim znanjem in imeti pozitivno izkušnjo vrednote samospoštovanja, da lahko postanejo nosilci kulture spoštovanja. Takoj zatem moramo staršem nuditi oporo pri njihovem vzgojnem poslanstvu, da bodo otroci ob njih čutili, da so spoštovani. Izredno pomembno je, da šole organizirajo različne oblike neformalnega izobraževanja za starše, da staršem pomagajo izboljšati odnos z otroki ter posledično tudi med učitelji in učenci ter med učitelji in starši. Starši so ključni za osebostni razvoj otroka in ustvarjanje družbe spoštovanja. Šele ko sta izpolnjena ta dva pogoja, lahko vzgojne dejavnosti s področja spodbujanja razvoja samospoštovanja vnesemo v vzgojni načrt. Vzgojni načrt dobi svoj smisel, če vodi v doseganje splošnega smotra vzgoje in izobraževanja, torej če spodbuja celostni razvoj osebnosti. Prva naloga vzgojnega

načrta je spremljanje posameznika, saj šola tako spremlja učence pri njihovem osebostnem razvoju, da postanejo samostojne osebnosti. Druga naloga vzgojnega načrta je pomoč pri gradnji skupnosti. Šole učencem pomagajo razvijati socialne veščine, da so sposobni osebnega odnosa z drugimi ter da so se sposobni dejavno in odgovorno vključevati v družbene strukture. Graditev skupnosti omogoča tudi občutek pripadnosti in enkratnosti, povezanosti in svobode. Tretja naloga vzgojnega načrta je omogočanje povezanosti in enotnega delovanja. Z vzgojnim načrtom vzgojne dejavnosti na šoli dobijo svoj smisel. Šola deluje bolj ciljno naravnano, bolj sistematično, bolj poenoteno. Vzgojni načrt nudi možnost, da se strokovni delavci, starši in učenci pogovarjamo o vrednotah, ki nas povezujejo in usmerjajo naše dejavnosti. Redne evalvacije vzgojnega načrta vseh treh strani (učiteljev, staršev in učencev) so zato bistvene za učinkovito uresničevanje smotra spodbujanja celostnega razvoja osebnosti.

Identiteta šole

Na začetku sem vzgojni načrt razumela kot zakonsko predpisan dokument, ki ima poudarek na vzgojnem postopanju, kot dokument, na katerega se naslonimo, ko naletimo na vzgojne težave. Ko sem bolj razmišljala o vzgojnem načrtu, pa sem ga začela doživljati kot dokument, ki s svojimi smernicami pomaga oblikovati vzdušje v šoli, ki bo krepilo učenčevu pozitivno samopodobo in njegovo pripadnost okolju. Vzgojni načrt ni samo dokument, ampak je podlaga, na kateri gradimo identiteto šole. Če je eden izmed ciljev spodbujanje celostnega razvoja osebnosti, postane samospoštovanje vsekakor osnova, na kateri se gradijo vzgojne dejavnosti. Vendar te osnove ni mogoče uresničevati, če ni izpolnjen osnovni pogoj, to je sodelovanje staršev, učiteljev in učencev. ◀

Literatura

- Humphreys, Tony (2002): *Otrok in samozavest*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Šinkovec, Silvo (2017): *Vzgojni načrt v šoli: spodbujanje celostnega razvoja osebnosti učencev*. Ljubljana: Jutro, Inštitut Franca Pedička.
- *Zakon o osnovni šoli* (1996). Uradni list RS, št. 81/06, 102/07, 87/11, 40/12-ZUJE, 46/16-ZOFV1-L. Pridobljeno 28. 7. 2020 s spletne strani <http://www.antus.si/zbirka/ezbirka.php?zakon=D-1.1>.